

4.4.2019

Monikulttuuriasiain neuvottelukunnan kokous

Aika 28.3.2019 klo 17.04-18.48

Paikka Vihreän liiton ryhmähuone, Valtuustotalo, Espoonkatu 5

Osallistujat Luottamushenkilöjäsenet:

Rauli Virtanen, pj
Hossein Janei
Hanna Mutanen
Eeva Sahlman
Ibrahim Saylir
Cristian Tudose
Ria Özberk

Nuorisovaltuuston edustaja:

Salma Heib

Kaupunginhallituksen edustaja:

Nina af Hällström

Yhteisöjen asiantuntijajäsenet:

El Amri Mohamed
Marja Manninen
Mariam Varjonen
Sirkka Wiman
Matti Peiponen
Roosa Åkerlund

Kaupungin asiantuntijaedustajat:

Teemu Haapalehto, maahanmuuttoasioiden päällikkö
Said Aden, erityisasiantuntija
Terhi Pippuri, kokouksen sihteeri

Poissa:

Päivi Käri-Zein
Christina Gestrin
Stanislav Marinets
Minna Lähteenmäki
Mikko Törnqvist

4.4.2019

Allekirjoitukset

Rauli Virtanen
puheenjohtaja

Terhi Pippuri
sihteeri

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty 4.4.2019:

Hanna Mutanen

4.4.2019

Asiat	Liitteet	Otsikko
1		Kokouksen avaus
2		Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen
3		Pöytäkirjan tarkastajan valinta
4		Esityslistan hyväksyminen
5	1	Maahanmuuttajien koulutuksen nykytilanne ja kehittämistarpeet, Kirsi Heinivirta, suunnittelupäällikkö, opetus- ja kulttuuriministeriö
6		Espoon kaupungin näkökulma maahanmuuttajien koulutukseen, Harri Rinta-aho, sivistystoimen johtaja, Espoon kaupunki
7	2	Lapsivaikutusten arviointi Espoon kaupungin päätöksenteossa, vastaus lausuntopyyntöön, Terhi Pippuri, erityissuunnittelija, Espoon kaupunki
8		Muut asiat
9		Kokouksen päättäminen

4.4.2019

Asiat

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 17.04.

2. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. Pöytäkirjan tarkastajan valinta

Pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin Hanna Mutanen.

4. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin.

5. Maahanmuuttajien koulutuksen nykytilanne ja kehittämistarpeet

Suunnittelupäällikkö Kirsi Heinivirta esitteli maahanmuuttajien koulutuksen nykytilannetta ja kehittämistarpeita opetus- ja kulttuuriministeriön näkökulmasta (liite 1). Hallituksen tavoitteena on, että maahanmuuttajien koulutukseen ja työelämään siirtymistä nopeutetaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmät ovat laatineet yhteensä 99 toimenpidettä maahanmuuttajien koulutuspolkujen nopeuttamiseksi ja integroitumisen edistämiseksi. Näistä useissa on päästy eteenpäin tai toimenpiteet ovat työn alla. Ammatilliseen koulutukseen pääsyä on edistetty joustavoittamalla kielitaitovaatimuksia ja tavoitteena on kielellisten ja ammatillisten taitojen kehittyminen samanaikaisesti. Aikuisten perusopetus on uudistettu ja vapaa-ajan sivistystyöhön on luotu uusi koulutusmalli erityisesti luku- ja kirjoitustaidon ja suomen- tai ruotsin kielen opiskeluun.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti nopeasti kasvaneen turvapaikanhakijamäärän vuoksi vuonna 2015 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella turvapaikanhakijatilanteesta ja kasvavasta maahanmuutosta aiheutuvat ministeriön ja hallinnonalan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteet. Ohjausryhmä julkaisi väliraportin sekä loppuraportin. Opetusministeri nimitti 2018 jatkotyöryhmän, jonka tehtävänä on ollut seurata maahanmuuttajien koulutusta ja kotoutumista koskevien uudistusten etenemistä toimialalla ja tehdä ehdotukset tarvittavista uusista toimenpiteistä. Tämän työryhmän raportti julkistettiin tammikuussa 2019. Raportissa painottuvat opettajien saatavuuteen ja kelpoisuuteen liittyvät kysymykset, varhaiskasvatuksen merkitys, perusopetukseen valmistavan opetuksen tilanne ja suomen/ruotsin kielen osaamiseen/opetukseen liittyvät haasteet.

Opettajankoulutuksen aikana tulisi huomioida vahvemmin kulttuurinen moninaisuus ja siihen liittyvä osaaminen. Opettajaksi opiskelevien on jo koulutuksen aikana saatava kokemusta

4.4.2019

kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvistä oppimateriaaleista ja käytöstä. Kulttuurinen moninaisuus tulee huomioida myös opettajien täydennyskoulutuksessa. Varhaiskasvatuksessa eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten osallistumisesta varhaiskasvatukseen tulee edistää mm. kuntien palveluohjausta kehittämällä. Perheen kotoutumissuunnitelmaan tulisi liittää aina perheen alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatuksen ja/tai esiopetuksen järjestäminen. Samalla painotettaisiin kielenopiskelun merkitystä. Varhaiskasvatusta järjestämällä voidaan myös parantaa äitien mahdollisuutta osallistua kielikoulutuksiin.

Perusopetuksen osalta työryhmä esittää harkittavaksi, että oppivelvollisuutta pidennettäisiin ajallisesti niiden osalta, jotka eivät saa suoritettua perusopetuksen oppimäärää säädettyssä ajassa. Oppivelvollisuus päättyy sen lukuvuoden lopussa sinä kalenterivuotena, jona nuori täyttää 17 vuotta. Osalla perusopetuksen loppuvuosina maahan tulleista nuorista koulutus saattaa jäädä hyvin puutteelliseksi. Maahanmuuttajalasten ja maahanmuuttajataustaisten lasten heikompien oppimistulosten syitä työryhmä esittää selvitettäväksi tutkimukseen perustuen.

Maahanmuuttajien koulutukseen ja työllistymiseen liittyen on saatu aikaan isoja rahoituksellisia uudistuksia. Sen lisäksi on tehty kertaluonteista, määräaikaista kehittämistä. Tällä hetkellä ajankohtaista on työperäisen maahanmuuton tukeminen. Sisäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteinen työryhmä työstää Suomessa opiskelleiden korkeakouluopiskelijoiden maassaolokäytäntöjä. OECD seuraa maahanmuuttajien koulutukseen ja työhön liittyvien asioiden toteutumista Suomessa. OECD on kiinnittänyt huomiota siihen, että suomalainen kotihoidontukijärjestelmä osaltaan heikentää naisten työhön pääsyä.

Keskustelussa nousi esille kysymys, kenellä on vastuu kotoutumisesta. Kirsi Heinivirta totesi, että kunnilla on hyvä kokonaisuuden hallinta asiassa ja intressi onnistua asiassa hyvin. Mikäli kunta ei onnistu palveluissaan kotouttamaan maahanmuuttajia, se kertautuu moninkertaisina kustannuksina esim. lastensuojelupalveluissa. Pääkaupunkiseudun kunnissa maahanmuuttajia on enemmän kuin muualla, joten täällä tarvitaan erityisiä ratkaisuja kuten osaamiskeskukset. Teemu Haapalehto painotti, että kotouttamisessa vastuun, keinojen ja rahojen tulee olla samassa paikassa. Eli jos kunnat kantavat vastuun, tulee asiaan olla taloudelliset resurssit.

6. Espoon kaupungin näkökulma maahanmuuttajien koulutukseen

Sivistystoimen johtaja Harri Rinta-aho kertoi kommenttipuheenvuorossaan Espoon kaupungin näkökulmia maahanmuuttajien koulutukseen. Rinta-aho kertoi toimineensa aiemmin rehtorina Etelä-Tapiolan lukiossa, jossa opiskelijoista noin viidennes puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Lukion opettajissa on useita maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Ongelmana maahanmuuttajataustaisten opettajien palkkaamisessa on se, että toimeen voidaan valita vain muodollisesti pätevä opettaja. Ulkomailla opintonsa tehneille tulisi olla selkeä mahdollisuus pätevytykseen Suomessa.

Rinta-aho totesi, että pääkaupunkiseudulla on jo useita vuosia ollut todellisuutta kokonaisvastuu maahanmuuttajien kotoutumisesta. PKS-kunnat ovat olleet asiassa aktiivisia ja tehneet aloitteita tulevaan hallitusohjelmaan. On ensiarvoisen tärkeää, että kunnille osoitetaan riittävät resurssit, jotta kotouttamiseen liittyvistä velvoitteista selvitään.

Espoon kouluissa on tehty ansiokasta työtä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Kouluissa toteutetaan inklusion periaatetta, eli kaikille lapsille tarjotaan tarvittava tuki

4.4.2019

omassa lähikoulussaan. Espoon suomenkielisessä opetustoimessa on jo kahtena vuonna tehty koulujen uskontokalenteri, joka esittelee eri uskontojen juhlapäiviä lukuvuoden aikana. Uskontokalenteri lisää tietoisuutta ja ymmärrystä eri uskonnoista ja tukee monikulttuurisuuden toteuttamista kouluissa. Kouluissa työskentelee kulttuuriohjaajia, joiden toiminta olisi tärkeää vakinaistaa.

Pisa-tutkimuksen perusteella oppimistulokset ovat maahanmuuttajilla kantaväestöä heikommät. Se ei Rinta-ahon mukaan liity vain kielitaitoon, vaan myös oppimisen näkökulmaan. Oppimisen painopiste on siirtynyt enemmän taitotavoitteisiin, eikä vanhanaikaisella ulkoopettelulla pärjää. Hansakallion koulussa on käynnissä hanke, jossa sivistystoimi ja sosiaali- ja terveystoimi yhdessä kehittävät lasten ja perheiden näkökulmasta yhä paremmin toimivia tukemisen tapoja.

Espoossa on käynnistymässä 5-vuotiaiden lasten maksuttoman 20 viikkotunnin varhaiskasvatuksen kokeilu. Kokeilun tavoitteena on muun muassa selvittää, miten maksuttomuus vaikuttaa 5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Maahanmuuttajataustaisten lasten näkökulmasta tämä on tärkeää, sillä varhaiskasvatuksessa kielen oppiminen on keskeistä. Keskustelussa nostettiin esille, että paitsi päiväkotien ja koulujen arkeen myös sivistystoimen hallintoon olisi hyvä saada enemmän maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

7. Lapsivaikutusten arviointi Espoon kaupungin päätöksenteossa

Espoossa on tehty valtuustoaloite lapsivaikutuksen arvioinnista osana päätöksentekoa. Sosiaali- ja terveystoimialueen lautakunta (24.1.2019) palautti asian uudelleen valmisteluun ja asiaan pyydettiin lausuntoa vammaisneuvostolta ja monikulttuuriasiain neuvottelukunnalta. Terhi Pipuri esitteli asiaa (liite 2).

Päätöksenteon valmistelussa voidaan arvioida ennalta valmisteltavan päätöksen vaikutuksia eri näkökulmista. Ennakoarviointi tulee tehdä, jos päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin. Ennakoarvioinnissa on huomioitava vaikutukset eri ihmisryhmille kuten lasten ja/tai vieraskielisten kuntalaisten näkökulma. Ennakoarviointiin tulee osallistaa ne ihmiset tai ihmisryhmät, joihin päätöksellä saattaa olla vaikutuksia.

Keskustelussa todettiin, että on hyvä, että Espoossa on käytössä ennakoarviointimalli, jossa huomioidaan vaikutukset lapsiin. On myös tärkeää, että nykytilaa ja sen ohjeistusta päivitetään lapsivaikutukset vielä paremmin huomioiviksi. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on tärkeää osallistaa lapset mukaan. Kun kyseessä on päätös, jolla on vaikutuksia esimerkiksi lasten turvallisuuteen, tulee kysyä lasten näkemyksiä ja kokemuksia asiasta. Sovittiin, että esittelyn ja keskustelun perusteella valmistellaan lausunto, jonka allekirjoittaa puheenjohtaja.

8. Muut asiat

Said Aden kertoi 9.5.2019 Espoossa järjestettävistä Tehdään yhdessä -festareista. Silloin olisi mahdollisuus järjestää "tempaus tai tilaisuus" äänestämisenaktiivisuuden (EU-vaaleissa) edistämiseksi. Aden kertoi, että muutama järjestö on jo ilmoittanut tulevansa mielellään mukaan yhteiseen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Neuvottelukunnan jäsenet voivat liittyä mukaan asiaan ilmoittautumalla Adenille.

4.4.2019

Salma Heib kertoi, miten etenee edellisessä kokouksessa sovittu yhteistyö Espoon tasa-arvo ja yhdenvertaisuustoimikunnan vihapuheen vähentämisen kampanjan suunnittelussa. Asiaan liittyen pidettiin työpaja ja tulossa on kampanja, jonka tavoitteena on kasvattaa tietoisuutta, luoda suvaitsevaista ilmapiiriä, vahvistaa omaa vastuuta puuttua vihapuheeseen / epäasialliseen käyttäytymiseen ja viedä Espoo-tarinaa vahvasti eteenpäin. Kampanjan kohderyhmänä ovat kaikki ikäryhmät kuntalaisissa ja Espoon henkilöstö.

Seuraava kokous aiemmin sovitusta poiketen to 2.5.2019, aiheena Omnian osaamiskeskus.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 18.48.